

ULKOMAAT



Ipswichin pääepäily pysyy telkien takana

IPSWICH: Brittiläinen tuomioistuin on päättänyt jatkaa Britanniaa kuohuttaneesta sarjamurhasta epäillyn 48-vuotiaan Steven Wrightin vangitsemista. Häntä epäillään viiden prostituoidun murhasta itäisen Englannin Ipswichin lähellä.

Poliisi pidätti trukkikuskina toimivan kolmen lapsen isän 19. joulukuuta epäiltynä veriteosta. Murhattujen naisten alastomat ruumiit löytyivät lähiseudulta kymmenen päivän sisällä. Vangitsemiseen johtanut ajoajhti oli yksi saarivaltion

historian laajimmista.

Vangitsemista jatketaan ainakin toukokuun alkuun saakka.

Toisen murhasta epäiltynä olleen 37-vuotiaan miehen vangitsemista ei sen sijaan ole päätetty jatkaa.

Esimies Tapani Luotola (014) 622 268, Juhana Lepoluoto 622 237, Janne Yläjoki 622 305.
Uutispäivystys: 622 304,
sähköposti: ulkomaat@keskisuomalainen.fi,
faksi: 622 272,
osoite: Ulkomaat, PL 159, 40101 Jyväskylä.

” Jos maailma luulee, että olemme kuolleet, heidän on saatava tietää, että olemme elossa. Nousemme tukhasta... Emme voi hyväksyä (hallituksen) armaidustarjousta.

Somalien islamistien edustaja Abdirahim Ali Mudey

Hävittäjäalentueen hyinen paluu

GRÖNLANTI: Toisen maailmansodan aikaiset sotilaskoneet aiotaan nostaa ikijään uumenista.

BERLIINI
Kimmo Kiimalainen

Viisi harvinaista, toisen maailmansodan aikaista P-38 Lightning -hävittäjälentokonetta aiotaan sulattaa esille Grönlantia peittävästä jäätikön uumenista. Hankkeen takana on berliiniläinen lentäjä-toimittaja Dieter Hermann. Koneita lähtee pelastamaan yli 300-henkinen kansainvälinen retkikunta, jonka on määrä saada työssänsä valmiiksi ensi vuoden kesän aikana.

Hermannin tähtäimessä ovat viisi P-38 -hävittäjää muodostavat pääosan kaikkiaan kuuden hävittäjän ja kahden pommikoneen amerikkalaislentueesta, joka teki pakkolaskun Itä-Grönlannin jäätikölle heinäkuussa 1942. Lähes tehdastuoreet koneet joutuivat kääntymään huonon sään takia takaisin lennolla, joka olisi vienyt ne onnistuessaan Islannin kautta Englantiin. Lento oli osa ns. Bolero-operaatiota, jonka puitteissa Yhdysvallat lensätti sotamateriaalia Eurooppaan.

Amerikkalaislaivasto pelasti myöhemmin vain koneiden miehistöt. Lähes vahingoittumattomina säilyneet lentokoneet jäivät lumen, jonka alle ne ovat hiljalleen hautautuneet tähän päivään asti.

Yksi alunperin kuudesta hävittäjästä nostettiin amerikkalaisten toimesta sulatusmenetelmällä esiin jo vuonna 1992. Kone oli silloin noin 80 metrin syvyydessä jäätikön sisällä. Nykyään kyseinen P-38 on restauroitu ja lentää ilmailunäytöksissä ympäri maailmaa Glacier Girl -nimisenä.

Pakkolaskupaikalle Grönlantiin jäi P-38 -hävittäjän lisäksi myös kaksi B-17 -tyyppistä pommikonetta eli ns. lentävää linnoutusta. Islantilaisen Reykjavikin yliopiston tutkijat ovat to-

denneet mittaauksin, että panssaroituiden hävittäjät ovat säilyneet jään sisällä erittäin hyvässä kunnossa. Jopa koneiden restauroimista lentokuntoon pidetään mahdollisena. Kevytrakenteisten pommikoneiden sen sijaan arvioidaan tuhoutuneen lumen ja jään puristuksessa 60 vuodesta lähes arvottomaksi romuksi.

Yksi kone, kaksi miljoonaa

Kaikkien viiden hävittäjän nostaminen ihmisten ilmoille maksaa Dieter Hermannin mukaan retkikunnalle ja sen takana olevalle Lost Squadron Recovery -yhdistykselle noin kaksi miljoonaa euroa.

Sodan aikana lähes tusinakoiseksi luokitellut P-38:t ovat nykyään kuitenkin riskisijoituksen väärä: jokainen viidestä hävittäjästä on nykyään restauroitamanakin parin miljoonan dollarin arvoinen. Restauroidun P-38-hävittäjän arvo puolestaan kohoaa arviolta 12 – 14 miljoonaa dollariin. Yhdenkin koneen nostaminen kattaisi siten laskennallisesti lähes koko pelastusoperaation kustannukset.

Hermannin aikoo kuitenkin nostaa ihmisten ilmoille kaikki jäätikköön vuosikymmenien aikana uponneet hävittäjät. Pelastamie kaikki viisi. Niistä yksi menee Berliiniin Saksan teknilliseen museoon, joka on sitoutunut restauroimaan koneen. Toinen päätty Tanskaan kiitokseksi tanskalaisille, Hermann sanoo.

Kolmen muun hävittäjän kohdalla on hänen mukaansa toistaiseksi auki. Suunnitelmissa on kuitenkin välytely muun muassa koneiden kauppaamista englantilaiselle Sotheby's-huutokaupakamarin avustuksella suoraan Grönlannissa.

Kadonneet koneet paikallistettiin jäätikön sisällä ensimmäistä kertaa 1980-luvun alussa.



Yksi kuudesta amerikkalaisihävittäjästä nostettiin esiin jään sisällä jo vuonna 1992. Noin 80 metrin syvyinen jäätunneli tehtiin sulattamalla. KUVA: LOST SQUADRON RECOVERY

Niiden löytämistä on vaikeuttanut etenkin se, että koneet liikkuvat jatkuvasti jäämassan mukana alasvästi ja kohti Grönlannin rannikkoa. Pelastuspaikalla jäätikkö on noin 2,8 kilometrin paksuinen.

Aseharrastajat pidetään kaukana

Hermannin kokoamaa pelastusretkikuntaa sponsoroivat muun muassa sveitsiläinen kellovalmistaja ja tunnettu saksalainen painepesulaitevalmistaja. Jälkimmäinen toimittaa retkikunnalle muun muassa ikuisen jään sulattamiseen ja sulamisveden pumppaamiseen tarvittavaa erikoistekniikkaa.

Sponsorin osamista on käytetty muun muassa laitteissa, jolla kuulu koneiden luokse sulatetaan. Malli on jo valmiina, mutta varsinainen laite rakennetaan paikan päällä. Se on kuusi kertaa kahden metrin kokoinen laite, jollaista ei noin vain voi käydä ostamassa mistään rakennustarvikekaupasta, Hermann selittää ylösalaisin olevaa koirankoppia muistuttavaa sulatinpoistopumppu-yhdistelmää.

Käytännössä koppi sulattaa jäätikköön kuilun koneiden luo arviolta kahdessa viikossa. Kaikki pelastusoperaatioon osallistuvat yli 300 ihmistä valittiin Hermannin mukaan tiukalla seulalla. Mukaan ei hänen mukaansa haluttu varsinkaan sotatouhuihin liikkua innostunutta väkeä tai sotilastavaran keräilijöitä.

Väki valittiin kaikkiaan yli 800:sta hakijasta. En halua, että joutokassa on asehulluja. Heidät yritetään pitää niin etäällä tästä hankkeesta kuin vain mahdollista, Hermann selittää hankkeen epäotollisuutta ja -sotahistoriallista luonnetta.

Hänen mukaansa pelastusretkelle osallistuu myös kaksi suomalaista.

Pelastamista yritetty jo ainakin 13 kertaa

Hylyiksi katsottavat koneet kuuluvat lain mukaan löytäjälle. Myös Yhdysvaltain ilmavoimat

P-38 Lightning: kaksirunkoinen hävittäjä

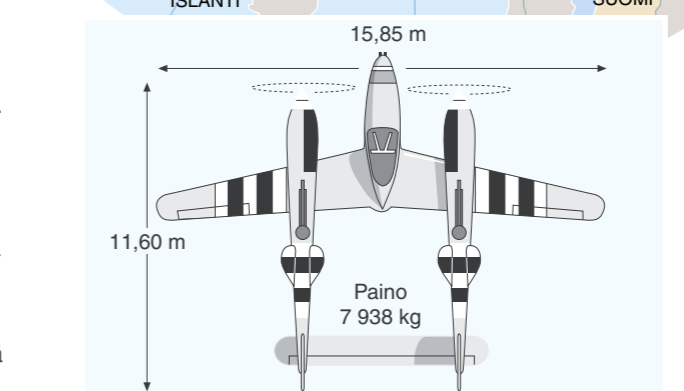
P-38 Lightning on Lockheed-lentokoneita valmistama pitkän matkan hävittäjälentokone. Kaksirunkoisia ja -moottorisia koneita valmistui Yhdysvalloissa 1941–1945 kaikkiaan 9 923 kappaletta.

Hävittäjän valtteja olivat suuri tulivoima, nopeus, nousukyky ja pitkä toimintasäde.

Yhdysvalloille jäi sodan jälkeen useita tuhansia tarpeettomia P-38 -hävittäjiä. Suihkukonetehtäminen myötä vanhentuneita hävittäjiä myytiin muun muassa Italiaan, Hondurasiin ja 1 200 dollarin kappalehintaan kaikille ostohaluisille. Loput koneet romutettiin.

Nykyään koko maailmassa on jäljellä enää parikymmentä P-38 -koneita.

Yksi toisen maailmansodan kuuluisimmista konetta lentäneistä piloteista oli ranskalainen Antoine de Saint-Exupéry. Pikku prinssi -kirjasta tunnettu kirjailija kuoli P-38 -koneensa mereensyöksyssä Ranskassa 1944.



GRAFIKKA: DOWN LEIKKONEN, KIMMO KIIMALAINEN

on jo aiemmin luopunut virallisesti kaikkista oikeuksistaan koneisiin.

Kadonneita hävittäjiä on aiemmin yritetty pelastaa jäätikön sisällä ainakin 13 kertaa. Vain

yksi retkikunnista onnistui nostamaan yli kymmenvuotisen valmistelun jälkeen Glacier Girl -koneen vuonna 1992.

Päätöksen koneiden nostamisesta jäätikön uumenista Dieter

Hermann teki suunnitellessaan dokumenttiohjelman koneiden nostamisesta.

– Siinä kävi nopeasti selville, että ainoa tapa tehdä dokumentti on pelastaa koneet itse.

Aboriginaalit saivat 600 000 hehtaaria sademetsää

CANBERRA
Reuters

Australian alkuperäiskansat ovat voittaneet kymmenen vuotta kestäneen oikeustietelun maakiistassa, joka koski sademetsää Australian itärannikolla.

Githabul-kansa saa hallintaansa kaikkiaan noin 6 000 neliökilometrin eli 600 000 hehtaarin laajuisen sademetsäalueen, joka on nimetty myös maailmanperintökohteeksi.

Alueella sijaitsee myös 19 luonnonpuistoa, joten suuria avohakkuuta tuskin on odotettavissa.

Aboriginaalit ovat taistelleet hallituksen kanssa vuosikymmenien ajan oikeudesta maan hallintaan. Tiistaina solmittu sopimus antaa alkuperäiskansan noin 250:lle heimoille myös oikeuden metsästää suojeltuja eläimiä.

Githabulin edustajan Trevor Closen mukaan neuvotteluita myös toisesta maa-alueesta eteläisessä Queenslandissa käydään parhaillaan.

Kahdenkymmenen miljoonan asukkaan Australiassa elää noin 460 000 aboriginaalia.

Gerald Fordin viimeinen leposija Michiganiin

WASHINGTON
STT

Yhdysvallat hiljentyi tiistaina jättämään jäähyväiset viikko sitten kuolleelle entiselle presidentille Gerald Fordille. Seremoniat alkoivat tiistaina aamupäivällä Washingtonissa, kun Fordin arku siirrettiin Capitol-kukkulalta Kansalliskatedraaliin. Kirkon kellot soivat 38 kertaa, kun surusaattue siirtyi kohti kirkkoa.

Presidentti George W. Bush piti yhden muistopuheista, samoin kuin hänen isänsä, entinen presidentti George H. W. Bush ja entinen ulkoministeri Henry Kissinger.

– Näimme presidentti Fordissa sen, mikä on paras Yhdysvalloissa ja Yhdysvallat löysi miehen, jonka luonne ja johtajuus toivat rauhaa ja paranemista aikaan, joka oli yksi suurinta eripuraa aiheuttaneista ajoista maamme historiassa, nuorempi Bush ylisti Fordia.

Muistotilaisuudessa kaksi Fordin lapsista, Jack Ford ja Susan Ford Bales lukivat jakeita Raamatusta. Paikalla olivat kaikki Yhdysvaltain elossa olevat presidentit; Bushin ja hänen isänsä lisäksi kirkossa olivat Jimmy Carter ja Bill Clinton.

Hautajaisiin osallistui noin 3 000 kutsuvierasta. Ford haudataan keskiviikkona Michiganiin, Grand Rapidsiin oman presidentillisen kirjastonsa alueelle. Ford edusti Michiganin osavaltiota kongressissa 25 vuotta.

”Ase on ammattini. Minulla ei ole muuta tekemistä.”

Somalien aseidenkeruusta on tulossa hankala operaatio.

MOGADISHU
AFP

Mogadishulaiset toivovat hallituksen määräämän aseidenkeruun onnistuvan, mutta arvelevat samaan hengenvetoon, että se on epärealistinen toive.

Somalien pääministeri Ali Mohamed Gedi tarjosi maanantaina islamistitalonrakentajien armahdusta, jos he luovuttavat aseensa.

Myös Mogadishun asukkaiden on määrä luovuttaa aseensa

kolmen päivän kuluessa. Jos niitä ei ole luovutettu torstaihin mennessä keräyspisteisiin, niin armeijan joukot ryhtyvät etsimään aseita.

– Ase on ammattini. Minulla ei ole muuta tekemistä. Sen, joka haluaa ottaa aseensa kädestäni, olisi maksettava siitä. Muut keinot saada aseeni ovat tuhoisia, sanoo mogadishulaisen ryhmittymään kuuluva Mohamed Emir Abdj, 22, tiistaina uutistoimisto AFP:lle.

Toinen taistelija Bile Omar Nur totei, että aseiden luovuttaminen olisi ”aivan uskomaton”.

– Minulla on ollut tämä aseeni yli kymmenen vuoden ajan, eikä kukaan ole pyytänyt minua

luovuttamaan sitä hallitukselle, hän sanoi.

”Ihmiset eivät luota toisiinsa”

Mogadishulaiset kuitenkin pitivät aseidenkeruuta tervetulleena. – On hyvä, jos aseet saadaan kotoiksi kaikilta paikallisilta ryhmittymiltä, sanoo 72-vuotias Hajimao Bimi. Hän jatkoi, että hanke luo toivoa paremmasta. – Mutta pelkään, ettei se ole mahdollista, koska somalialaiset eivät luota toisiinsa. Sen vuoksi emme odota kenenkään yksittäisen somalin luovuttavan aseitaan toiselle somalille, Bimi jatkoi.

YK kielsi aseidenviennin Somaliassa vuonna 1992. Mogadishuun on kulkeutunut sen jäl-

keinkin laittomia aseita niin paljon, että sitä luonnehditaan yhdeksi maailman vaarallisimmista kaupungeista.

Islamistit pakenivat maanantaina viimeisestä merkittävästä tuolloin Kismayon satamakaupungista maan eteläosassa. Hallituksen mukaan islamistien vastarinta on nujerretty. Islamistit vanhoivat kuitenkin jatkavansa taistelua sissisodan muodossa.

Somalissa ei ole ollut toimivaa keskushallitusta vuoden 1991 jälkeen. Tuolloin diktaattori Mohamed Siad Barre syöstiin vallasta. Maassa toimii nyt YK:n tunnustama väliaikahallitus, jota osa klanipäälliköistä on siirtynyt tukemaan.



Somalien hallituksen joukkoihin kuuluva mies vartioi maan pääkaupungin Mogadishun katuja. KUVA: PETER DELARUE / AFP

Malmössä vaaditaan ”pakkoruotsia” kouluihin

TUKHOLMA
TT

Kaksi Malmön johtavaa poliitikkoa on ehdottanut alueen kouluihin ”pakkoruotsia”. Ehdotuksen mukaan oppituntien ajan Malmön kouluissa ei saisi puhua mitään muuta kuin ruotsia. Poikkeuksen muodostaisivat kuitenkin vieraan kielen tunnint.

Ehdotuksen Malmön kunnanvaltuutetuille ovat tehneet kansanpuolueen kunnallisneuvos Ewa Bertz ja kansanedustaja Allan Widman. Ehdottajien mielestä uudistus auttaisi maahanmuuttajalapsia oppimaan paremmin ruotsia.

– Malmössä on useita koulu-

ja, joissa ruotsia äidinkielenään puhuvia oppilaita on muutamia prosentteja ja aluita, joissa koululaisilla on vain vähän mahdollisuuksia harjoittaa ruotsinkielistä vapaa-aikana ja kotona. Näissä tapauksissa haluaisimme, että koulu voisi tarjota tällaisen mahdollisuuden, sanoo Allan Widman.

Maahanmuuttoasioista vastaavan ministerin Nyamko Saabin mielestä ajatus on hyvä kouluissa, joissa monilla oppilailla on maahanmuutto-tausta. Opetusministeri Jan Björklund ei halunnut kommentoida ehdotusta.

Kansanpuolue kuuluu Ruotsin nykyiseen porvarihallitukseen.